

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І АУДИТУ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ШТЕФАНА ЧЕЛ МАРЕ (М. СУЧАВА, РУМУНІЯ)
ТРАНСІЛЬВАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. БРАШОВ, РУМУНІЯ)
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ, РЕГІОНОМ, СУСПІЛЬСТВОМ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

Чернівці
24-25 листопада 2016 року

УДК 330.53+504.03+65+330.46+33.2.122
ББК 65.052+20.18+65.0486
Е 45

Еколого-економічна система управління підприємством, регіоном, суспільством: обліково-аналітичні аспекти: матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції, м. Чернівці, 24-25 листопада 2016 р. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2016. – 248 с.

ISBN

У збірнику розглянуто актуальні питання, що стосуються обліково-аналітичних аспектів еколого-економічної системи управління підприємством, регіоном, суспільством. Висвітлено стан та перспективи розвитку обліково-аналітичного забезпечення еколого-економічного управління підприємницькою діяльністю в контексті соціальної відповідальності бізнесу.

Обґрунтовано рекомендації щодо соціально-економічних та правових аспектів екологічного розвитку регіону; удосконалення і розвитку обліку, економічного аналізу та звітності екологічної діяльності суб'єктів господарювання; впровадження принципів «зеленої економіки» та розвитку екоаудиту і екотуризму як чинників сталого розвитку регіону; фінансових аспектів еколого-економічного регулювання та моделювання еколого-економічних систем; формування маркетингової стратегії екологічного розвитку регіону.

Розраховано на науковців, фахівців, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються проблемами обліково-аналітичного забезпечення еколого-економічного управління підприємством, регіоном, суспільством.

Відповідальні за випуск: *С.Д.Лучик;*
К.Л.Багрій

**Комп'ютерний дизайн
і макетування:** *С.О.Галамашевич;*

Роботи публікуються в авторській редакції

Відповідальність за достовірність фактів, статистичної інформації, власних імен, цитат та інших відомостей, наданих у рукописах, несуть автори публікацій.

ISBN

© ЧТЕІ КНТЕУ, 2016

Підписано до друку 23.11.2016 р.

Конон Багрій, к.е.н., Надія Чобанюк,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Чернівці

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Охорона навколишнього середовища, збереження та раціональне використання природних ресурсів, екологічний контроль набувають дедалі вагомішого значення та пріоритетності у зовнішній і внутрішній політиці більшості держав світу, у тому числі в Україні. Необхідна реальна система певних заходів та механізмів їх здійснення щодо охорони навколишнього середовища, контролю його стану та поліпшення екологічної ситуації.

У зв'язку з цим актуальною є проблема розвитку та здійснення екологічного аудиту як самостійного виду незалежного контролю. Запровадження екологічного аудиту було започатковано в європейських країнах, США, Канаді, Японії та інших. Необхідність його здійснення викликана реаліями ринкової економіки, вимогами національного законодавства та міжнародних угод, потребою гармонізації екологічних та економічних аспектів розвитку народного господарства.

Екологічний аудит – це документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту [1].

Основним нормативно-законодавчим документом, що регулює процес екологічного аудиту, є Закон України «Про екологічний аудит» (№ 1862-IV від 24.06.2004р.). Мета цього закону є забезпечення виконання законодавства з охорони навколишнього середовища в процесі господарської та інших видів діяльності.

Нажаль, величезна кількість підприємств, що забруднюють навколишнє середовище, не вдаються до послуг екологічного аудиту та їх діяльність не відповідає Закону України «Про екологічний аудит», що обумовлено наявністю причин незатребуваності послуг екологічного аудиту на підприємствах України:

- відсутність зацікавленості підприємств в природоохоронній діяльності;
- недосконалість законодавчої бази України з охорони навколишнього середовища;
- брак професійних кадрів для надання послуг з екологічного аудиту.

Для затребуваності послуг екологічного аудиту необхідна спільна злагоджена робота аудиторської команди і фахівців підприємства, відповідні знання і навички в даній області, як аудиторів, так і працівників підприємства і т.д. Аналізуючи причини незатребуваності послуг

екологічного аудиту на підприємствах України, слід вказати на необхідність вдосконалення Закону України «Про екологічний аудит», внесення до нього ряду доповнень і змін, а саме:

- необхідність обов'язкового проведення екологічного аудиту на всіх підприємствах, що представляють екологічну небезпеку, незалежно від їх форми власності,
- проведення екологічного аудиту на тих об'єктах, які не задіяні у виробничій діяльності, але становлять загрозу для навколишнього середовища (склади радіоактивного обладнання, хімікатів), що дозволить розширити межі екологічного аудиту.

Для збільшення кількості професійних кадрів в області екологічного аудиту необхідна розробка рекомендацій і пропозицій з навчання аудиторів, зокрема, проведення спецкурсів з метою підвищення їх екологічного виховання і освіти.

Необхідність подальшого розвитку екологічного аудиту обумовлено тим, що він дозволяє: 1) отримати об'єктивну інформацію з незалежного джерела про діяльність підприємства про відповідність вимогам чинного законодавства; 2) обґрунтувати екологічну стратегію і політику підприємства; 3) знизити ймовірність негативних наслідків для підприємства шляхом призупинення (зупинення) виробництва; 4) оптимізувати відносини з органами влади, наглядовими органами та населенням; 5) підвищити привабливість виробленої продукції і послуг як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку; 6) підвищити інвестиційну привабливість підприємства [2].

Розвиток відносин суб'єктів господарської діяльності з органами державного екологічного контролю, консультування з питань підвищення ефективності та раціонального використання природних ресурсів, регулювання впливу на навколишнє середовище, фінансова допомога підприємствам з боку держави дозволить створити вигідні умови для їх діяльності і сформувані зацікавленість в послугах екологічного аудиту.

Екологічний аудит повинен виконуватись у певній послідовності. Вважаємо, що процес екоаудиту умовно можна поділити на три основні етапи:

1. Підготовка проведення екологічного контролю на підприємстві;
2. Дослідження та збір інформації;
3. Завершення перевірки та розроблення рекомендацій.

Кожен з етапів деталізується реалізацією конкретних аудиторських завдань та виконанням певних процедур. Так, на першому, підготовчому, етапі аудитор повинен визначити мету та завдання екоаудиту, перелік питань, які необхідно вирішити; провести загальне ознайомлення з екологічною ситуацією на підприємстві, його технічним станом, наявністю необхідних ліцензій та дозволів; ознайомитися з екологічною політикою

підприємства, провести анкетування керівництва з екологічних питань, вивчити внутрішню документацію з досліджуваних проблем (накази, протоколи, технічну документацію, інструкції, звіти, інформацію менеджменту та дані бухгалтерського обліку). Далі укладається договір на здійснення екоаудиту. На цьому етапі також розробляються план та програма екоаудиту із зазначенням конкретних процедур контролю, строків виконання та виконавців, місця проведення.

На другому етапі екоаудиту встановлюється тісний контакт аудитора з персоналом підприємства щодо надання та підготовки необхідної інформації, огляд території, спостереження виробничих процесів та приміщень, здійснення необхідних випробувань, аналізів, експертиз, замірів тощо. Виявляються зони потенційного екологічного ризику, оцінюються ефективність та економічність системи заходів підприємства щодо зменшення екоризику. У разі необхідності для здійснення деяких експертних оцінок можуть бути запрошені спеціалізовані установи або фахівці. На цьому ж етапі оцінюється система екоменеджменту підприємства (детальне вивчення екологічної політики, кваліфікація персоналу, формування та використання інформації з екологічних питань, розмежування обов'язків персоналу та його відповідальність).

Зібрані дані мають бути оцінені через порівняння з установленими критеріями, які являють собою кількісні та якісні показники, засновані на місцевих, регіональних, національних або міжнародних вимогах. Усі отримані дані та результати аудитор повинен зафіксувати у робочих документах. За кожним із досліджуваних питань слід сформулювати проміжний висновок.

На третьому етапі екоаудиту здійснюються узагальнення зібраної інформації, підбиття підсумків, обговорення попередніх результатів з керівництвом підприємства, складання завершального звіту та висновку, розроблення рекомендацій, передання звіту замовникові екоаудиту.

Підсумовуючи слід зазначити, що екологічний аудит, у тому числі врахування екологічних аспектів при перевірці фінансової звітності, повинен стати обов'язковим елементом роботи вітчизняних аудиторів, що підвищить рівень якості їхньої діяльності. Запровадження екологічного аудиту в Україні сприятиме подальшій інтеграції нашої держави в європейське та світове економічне співтовариство. Проте ця проблема потребує подальших глибоких методичних та організаційних розробок, їх практичного втілення, створення відповідної законодавчої та нормативної бази.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 16 жовтня 2012 року № 5456-VI (5456-17) «Про екологічний аудит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1862-15>
2. Заєць О. М. Екологічний аудит в Україні / О. М. Заєць // Управління розвитком. – 2011. – № 2(99). – С. 44-45.